

Column

Johan Heirman

Harde Grenzen en Zachte Waarden

Op de eerste echte lenteavond van dit jaar begon ik dit schrijven in de maneschijn in mijn stadstuin, kijkend naar de sterren die door de heldere lucht zonder vliegtuigstrepen voor het eerst sinds lang weer goed zichtbaar waren, en luis-terend naar 'Meditation' van Duke Ellington, mij bewust van onze plaats op dit stofje in het heelal, maar tegelijk ook van mijn positie in dit stadslandschap.

In de landschapsecologie gebruiken we voor een gradiëntloze overgang tussen totaal verschillende vegetaties de term 'Harde Grens'. Hier en nu kijk ik op een abrupte breuklijn tussen mijn wilde tuin en de steenwoestijn aan de achterzijde ervan, het tastbare gevolg van een door een projectontwikkelaar gretig aangegrepen bestemmingsverandering. Ook aan mijn wilde buitentuin is er een harde grens, toe te schrijven aan een radicaal andere, louter geometrische benadering van 'tuinieren'. Met de burens aan de andere zijden van die grenzen blijkt communicatie helaas vrijwel onmogelijk. Misschien ligt dat aan mij, ik wil niet persé het gelijk aan mijn kant hebben. In beide gevallen is er zoiets ontstaan als gewapende vrede.

We schuren hier aan tegen een diepe versplinterende tweespalt in onze samenleving, het mathema-

tisch-technologische visioen versus het harmonisch organische, bijna als een breuk tussen verschillende ertslagen in onze beschaving. Het is echter niet zo dat deze tweespalt eenvoudig te herleiden is tot duidelijk onderscheiden bevolkingsgroepen of persoonlijkheden, bijvoorbeeld rationele versus emotionele. Zelf ben ik uitgesproken rationeel ingesteld, maar heb niettemin een duidelijke voorkeur voor de bijna zonder menselijk ingrijpen spontaan uit chaos ontstane orde, boven de door beperkte menselijke breinen opgelegde architectonische strakheid.

Sinds een dertigtal jaar gebeurt steeds meer wetenschappelijk onderzoek naar de positieve invloed van natuur op onze gezondheid. Momenteel zijn onder andere onderzoeken lopende aan de universiteiten van Wageningen en Antwerpen. Welke mechanismen een rol spelen is nog altijd niet heel duidelijk. Stressreductie wordt vaak genoemd, zo ook in het lezenswaardig hoofdstuk 'Gezondheid, geluk... en groen' (pp. 48-65) in 'Leven in de stad' (J. van Zoest & M. Melchers 2006). In dit boek worden ook zingeving en coping-strategieën in verband gebracht met het gezondheid bevorderende effect van natuur.

Maar het helende effect van natuur

(ik vermijd hier liever het banale woord 'groen') is al langer bekend. Het voormalige Burgerlijk Hospitaal Bijloke in Gent werd tussen 1864 en 1880 gebouwd naar een ontwerp van architect Adolphe Pauli. Het bevatte 12 door tuinen van elkaar gescheiden, enkel door een gang met elkaar verbonden paviljoenen zonder verdieping, die dienst deden als ziekenzalen, zodat alle zieken uitzicht hadden op levende planten. In Nederland zijn omstreeks 1900 verscheidene zorginstellingen gebouwd met een ruim park er omheen. Een groot verschil met onze huidige wolkenkrabberziekenhuizen. Het valt te hopen dat de inzichten over de helende invloeden van de natuur opnieuw doordringen tot in de architectuuropleidingen. Wat mij nog volstrekt onduidelijk is: geldt het genezende effect van natuur enkel voor mensen met liefde voor natuur, of ook voor hen die bomen, vogels en insecten in hun tuin liever kwijt dan rijk zijn, en de voorkeur geven aan strakke, versteende buitenkamers? Dat lijkt me in deze tijden waarin de natuur ons ook met virussen bestookt wel interessant om eens te onderzoeken.